

РЕШЕНИЕ

№ 2159

гр. София, 11.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ВЪЗЗ. IV-Д СЪСТАВ, в публично заседание на четиринадесети март през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Здравка Иванова

Членове: Наталия П. Лаловска
 Яна Борисова

при участието на секретаря Екатерина К. Тодорова
като разгледа докладваното от Наталия П. Лаловска Въззивно гражданско дело № 20231100503275 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 258 – 273 ГПК.

Образувано е по 2 бр. въззивни жалби на страните.

С въззивната си жалба ищецът М. Д. С., чрез адв. Д., обжалва решение № 14021/06.12.2022г., постановено по гр.д. № 67454/2021г. по описа на СРС, 34-и състав, **в частта**, в която е отхвърлен предявеният срещу ответника „Н.“ ООД иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД, за разликата над сумата 203.50 лева до пълния предявен размер от 506.50 лева.

Ищецът намира, че в обжалваната от него част първоинстанционното решение било неправилно и необосновано. Кредитодателят отговарял пред потребителя за наличието на неравноправни клаузи в договора за кредит или в други договори, които обслужват договора за кредит. В случая договорът за предоставяне на гаранция № 1447317041/12.11.2015г., сключен с „К.Г. БГ“ ООД, обезпечавал вземанията по сключения с ответника договор за кредит, предвид на което и именно ответникът „Н.“ ООД бил задължен да заплати на ищеца претендираната сума в пълен размер и именно ответникът получил и плащанията по договора за гаранция. Позицията се на съдебна практика. Моли за отмяна на първоинстанционното решение в обжалваната част и уважаване на предявения срещу ответника иск в цялост. Претендира разноски за двете инстанции.

В срока по чл. 263, ал. 1 ГПК ответникът „Н.“ ООД депозира писмен отговор, с който оспорва въззивната жалба като неоснователна. Сумите ответникът получил на валидно правно основание – чл. 4, ал. 2 от договор за предоставяне на гаранция, сключен с „К.Г. БГ“ ООД, като на основание чл. 4, ал. 5, за удобство на потребителя, ищецът се съгласил да плаща дължимото по договора за гаранция възнаграждение, ведно с погасителните вноски по договора за кредит. Ищецът бил наясно, че с плащанията погасявал свои задължения към „К.Г. БГ“ ООД, предвид на което нямал интерес да ги претендира от ответника „Н.“ ООД.

С въззивната си жалба ответникът „Н.“ ООД обжалва първоинстанционното решение **в частта**, в която искът на ищеца М. Д. С. с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД е уважен до размер на сумата 203.50 лева, представляваща платена без основание възнаградителна лихва по договор за потребителски кредит „До заплата“ с № 1511121018570052/12.11.2015г. за периода от 06.08.2016г. до 15.05.2017г., ведно със законната лихва от 26.11.2021г. до окончателното плащане на вземането.

Във въззивната жалба на ответника „Н.“ ООД са изложени съображения за неправилност и необоснованост на решението в обжалваната част. Неправилни били изводите на СРС за нищожност на клаузата на чл. 6 от договора за кредит, поради нарушение на добрите нрави. Позовава се на нарушение на материалния закон - принципа за договорна свобода по чл. 9 ЗЗД, съответствие на договорната лихва с нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, както и интереса на договарящите страни – предмета му на дейност бил отпускане на краткосрочни потребителски кредити в малки размери, следвало да си осигури доход, който да покрива разходите му и да му донесе печалба. Задължението по договора за обезпечаване на кредита било съобразено с оценката на кредитоспособността на потребителя и финансовия риск за ответника и не водело до възнаграждение на кредитодателя, дължало се на трето лице - „К.Г. БГ“ ООД, предвид на което нямало обогатяване за ответника. Потребителят получил пълна информация за условията на договора и задължението си да обезпечи кредита още на етап кандидатстване и имал избор за вида на предоставяното обезпечение, вкл. с двама поръчители и направил информиран избор, разполагал и с правото си по чл. 29 ЗПК да се откаже от договора – чл. 4, ал. 1, т. 2. Моли по подробно изложените съображения първоинстанционното решение да бъде отменено в осъдителната му част, а предявения от ищеца иск – изцяло отхвърлен. Претендира разноски.

В срока по чл. 263, ал. 1 ГПК ищецът М. Д. С. не е депозирал писмен отговор на въззивната жалба на ответника.

Предвид нормата на чл. 269 ГПК въззивната инстанция дължи проверка за валидността на решението, за неговата допустимост, в обжалваната част, а за правилността му единствено на въведените в жалбата основания.

При изпълнение правомощията си по чл. 269 ГПК настоящият въззивен състав

намира обжалваното решение за валидно и допустимо.

По отношение правилността на обжалваното първоинстанционно решение настоящият съдебен състав намира следното:

Със сезиралата съда искова молба ищецът М. Д. С. излага, че сключил с ответника „Н.“ ООД договор за потребителски кредит „До заплата“ № 1511121018570052/12.11.2015г. (уточнение в молба от 27.05.2022г.) и на 06.08.2016г. получил заемната сума в размер на 500 лева. Ищецът погасил заема като в периода от 06.08.2016г. до 15.05.2017г. заплатил на ответника „Н.“ ООД сума в общ размер 1 194 лева. Намира, че лихвеният процент по кредита противоречал на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Намира, че недължимо заплатената от него в изпълнение на нищожни договорни клаузи сума, в т.ч. по договор за гаранция, сключен с „К.Г. БГ“ ООД на 12.11.2015г. възлизала на 506.50 лева. Претендира ответникът да бъде осъден да му върне сумата, ведно със законната лихва.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът „Н.“ ООД признава сключването на договора за кредит между страните и че получил от ищеца плащания в общ размер 1 194 лева. Оспорва предявения иск при твърдения, че имал правото да получи и задържи платеното. Размерът на договорната лихва бил 203.04 лева, в договорен ГЛП от 40.60%, а ГПР – 49.09%, спазени били изискванията на чл. 19, ал. 4 ЗПК. Останалата част от сумата ответникът получил на основание чл. 4, ал. 3 от договора във връзка със задължение на ищеца за предоставяне на гаранция от „К.Г. БГ“ ООД по отделен договор. Същият бил самостоятелен договор, сключен между други страни, а заплатеното по него възнаграждение не било обвързано със сумите по договора за потребителски кредит. Моли за отхвърляне на иска.

Предявен е иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД.

Съгласно правилото на чл. 55, ал. 1 ЗЗД и трайно установената съдебна практика, изразена в ППВС № 1/1979 г., в тежест на ищеца по иск по чл. 55, чл. 1 ЗЗД и в трите ѝ хипотези е да докаже факта на плащането, а в тежест на ответника да установи наличието на основание за получаване, респ. за задържане на това плащане. В този смисъл - Р 13/12г. т.д. 15/10г. II т.о. на ВКС.

Между страните няма спор и от представените по делото и неоспорени писмени доказателства - договор за потребителски кредит „До заплата“ с № 1511121018570052/12.11.2015г., сключен между страните по делото, стандартен европейски формуляр за предоставяне на информация по потребителски кредити, ОУ, договор за предоставяне на гаранция № 1447317041/12.11.2015г., сключен между ищеца – наредител и „К.Г. БГ“ ООД – гарант, гаранция за плащане от същата дата от гаранта, отправена до бенефициера „Н.“ ООД, съдът приема за установено, че ответникът „Н.“ ООД и ищецът М. Д. С. сключили договор за потребителски кредит от разстояние, по силата на който и в изпълнение на поетите с договора задължения,

ответникът „Н.“ ООД предал на ответника С. заемната сума от 500 лева.

От съдържанието на приложения договор за потребителски кредит № 1511121018570052/12.11.2015г. се установява, че страните се съгласили, че кредитът е със срок за ползване от една година, с възможност за автоматично продължаване в рамките на 5 години. Съобразно разпоредбата на чл. 11 от договора кредитополучателят се задължил да заплаща на кредитора възнаграждение под формата на годишна лихва за усвоения транш от кредитната линия в срока на посочения във формуляра за кандидатстване лихвен период в размер на 40.60% от главницата по кредита. Годишният процент на разходите (ГПР) по кредита бил в размер на 49.09%. Конкретно в чл. 11, ал. 5 от договора било посочено цялото задължение по кредита в абсолютна стойност, а именно 703.04 лева, при което договорната лихва за едногодишния период се равнява на 203.04 лева.

С разпоредбата на чл. 4, ал. 3 от договора за кредит страните предвидили задължение за кредитополучателя, в срок до края на следващия ден от предоставяне на сумата да предостави на кредитора гаранция по кредита съгласно реда и условията, предвидени в ОУ по договора. Банковата гаранция или гаранцията, издадена от небанкова финансова институция, следвало да бъде за сума в размер на 1 000 лева, със срок на валидност до 12.11.2020г.

От представения по делото договор за предоставяне на гаранция № 1447317041/12.11.2015г., сключен между ищеца М. Д. С., като наредител и „К.Г. БГ“ ООД – гарант, се установява, че кредитополучателят изпълнил поетото с чл. 4, ал. 3 от договора за кредит задължение, като предоставил на кредитора издадена от „К.Г. БГ“ ООД гаранция. С последният договор ищецът М. Д. С. се задължил да заплати на гаранта „К.Г. БГ“ ООД възнаграждение по чл. 1, ал. 2 за издаване на гаранцията в размер на 5 лева плюс 0.85% от сумата на усвоения транш за първия ден от всеки лихвен период и 0.85% от сумата на усвоения транш за всеки следващ ден. С разпоредбата на чл. 4, ал. 5 страните по договора за предоставяне на гаранция се съгласили сумите да се събират от бенефициера „Н.“ ООД за сметка на гаранта, като плащането от наредителя на бенефициера се считало за валидно плащане към гаранта.

Нормите на Закона за потребителския кредит са повелителни, поради което по отношение на тях намират приложение дадените разрешения в т. 1 и т. 3 от Тълкувателно решение № 1/2013 г. на ВКС по тълк. дело № 1/2013 г., ОСГТК, според които при проверка на правилността на първоинстанционното решение въззивният съд може да приложи императивна материалноправна норма, дори ако нейното нарушение не е въведено като основание за обжалване, т.е. той може служебно да се произнесе по действителността на клаузи в договор за потребителски кредит, когато са налице за това правни или фактически обстоятелства.

Предвид нормата на чл. 22 ЗПК относими към служебната проверка на съда в

конкретния случай са изискванията на чл. 10, ал. 1, чл. 11, ал. 1, т. 7-12 и 20 и ал. 2 ЗПК.

Сред посочените изисквания е това по чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК - договорът за потребителски кредит да съдържа годишния процент на разходите по кредита, както и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора.

Съгласно разпоредбата на чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит. Съобразно легалната дефиниция на понятието „общ разход по кредита за потребителя“, дадена от законодателя в разпоредбата на § 1, т. 1 ДР на ЗПК, всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия, представляват общ разход по кредита.

В този смисъл процесният договор за кредит формално отговаря на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, доколкото в него е посочен годишен процент на разходите и обща сума, дължима от потребителя. Така посочените техни размери обаче не съответстват на действителните, съобразно поетите от потребителя задължения. Това е така, доколкото уговореното задължение за потребителя да учреди обезпечение и да заплаща възнаграждение на вноски за това, дължими на падежа на лихвено плащане по договора за потребителски кредит, неправилно не е калкулирано в годишния процент на разходите, предвиден в договора. В случая възнаграждението за предоставяне на поръчителство е разход, който се обхваща от понятието „общ разход по кредита за потребителя“ и следва да се включи към ГПР.

Действително възнаграждението за предоставената гаранция не възниква от договора за потребителски кредит, но разходите за неговото заплащане са пряко свързани с договора за паричен заем, тъй като се заплащат за услуга в полза на заемодателя, за да бъде гарантиран неговият интерес от обезпечение на кредита. Съдържанието на клаузите за предоставяне на гаранция и дължимата неустойка по чл. 6 от договора при неизпълнение на това задължение и съпоставянето им с естеството на сключения договор за паричен заем налага извод, че по своето същество те

представляват неотменимо изискване към потребителя и не му предоставят избор дали да предостави обезпечение и какво да бъде то. Обезпечението е единствено и само в полза на кредитора „Н.“ ООД, цялото възнаграждение за него е поето от потребителя, като при случай на плащане по издадената гаранция възниква задължение на потребителя към „К.Г. БГ“ ООД за сумата изплатена към „Н.“ ООД, ведно със съответното обезщетение за забава до окончателното плащане - чл. 13. Въпреки, че всеки един от представените договори – този за кредит и този за предоставяне на поръчителство, формално представляват самостоятелни договори, двата договора следва да се разглеждат като едно цяло.

Предвид нормата на чл. 19, ал. 4 ЗПК, годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове или във валута, определена с постановление на Министерски съвет на Република България, което означава, че лихвите и разходите по кредита не могат да надхвърлят 50 % от взетата сума. Клаузите в договор, надвишаващи определените по ал. 4 размери са нищожни – чл. 19, ал. 5 ЗПК. В настоящия случай е посочено, че ГПР по договора е 49,09 %, но при съпоставка между размера на отпуснатия кредит – 500 лева и размера на дължимото възнаграждение за гаранта е видно, че ГПР надхвърля 50 % и с уговорката за възнаграждение на гарант е заобиколена разпоредбата на чл. 19, ал. 4 ЗПК.

Съгласно чл. 21, ал. 1 ЗПК всяка клауза в договор за потребителски кредит, имаща за цел или резултат заобикаляне изискванията на този закон, е нищожна. При това положение и въз основа на съвкупната преценка на всяка от уговорките, макар формално процесният договор да покрива изискуеми реквизити по чл. 11, ал. 1 ЗПК, вписаните параметри не кореспондират на изискуемото съдържание по т. 10 – годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя. Тази част от сделката е особено съществена за интересите на потребителите, тъй като целта на уредбата на годишния процент на разходите по кредита е чрез императивни норми да се уеднакви изчисляването и посочването му в договора и това да служи за сравнение на кредитните продукти, да ориентира икономическия избор на потребителя и да му позволи да прецени обхвата на поетите от него задължения. Затова и неяснотите, вътрешното противоречие или подвеждащото оповестяване на това изискуемо съдържание законодателят урежда като порок от толкова висока степен, че изключва валидността на договарянето – чл. 22 ЗПК. В този смисъл с неоповестяването на действителния ГПР в договора за кредит са нарушени императивните изисквания на закона и ищецът не може да се ползва от уговорената сделка. В тази хипотеза потребителят следва да върне само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва и/или други разходи по кредита, съгласно разпоредбата на чл. 23 ЗПК.

Предвид изложеното и на основание чл. 23 ЗПК за ищеца С. възникнало задължението да плати по договора само действително получената сума в размер на 500 лева, като не дължи договорна лихва. Предвид недействителността на договора за кредит, липсва и основание за сключването на договора за предоставяне на гаранция, предвид на което ищецът не дължи и възнаграждение за гарант по договор за предоставяне на гаранция № 1447317041/12.11.2015г. Възраженията на жалбоподателя за самостоятелност на този договор са неоснователни, поради изложените по-горе съображения.

От представената по делото справка за плащанията, се установява, че ищецът заплатил на ответника сума в общ размер на 703.50 лева, от които 500 лева – главница и 203.50 лева – договорна лихва по договора за кредит от 12.11.2015г. От справката за получени и разпределени плащания и извлечение от счетоводните сметки на ответника за същите се установява, че ищецът заплатил още сума в общ размер 703.50 лева, която била разпределена в полза на „К.Г. БГ“ ООД по договора за гаранция.

По горните мотиви по делото не се установи, че ответникът има основание да получи и задържи сумата 203.50 лева – договорна лихва по договора за кредит, предвид на което искът за връщане на същата сума се явява основателен и правилно е уважен от първата инстанция.

По отношение на разликата над сумата 203.50 лева до пълния предявен размер от 506.50 лева, същата представлява възнаграждение по договора за гаранция и съобразно уговорките се явява платена на гаранта „К.Г. БГ“ ООД. Установява се от неоспорените по делото справка за получени и разпределени плащания и извлечение от счетоводните сметки на ответника, че сумите и реално били разпределени в полза на гаранта, предвид на което настоящата съдебна инстанция намира за правилен изводът на СРС, че ответникът не се е обогатил със същата разлика.

Предвид съвпадането на изводите на двете инстанции и двете въззивни жалби се явяват неоснователни. Обжалваното решение следва да бъде изцяло потвърдено.

По разноските:

При този изход на спора въззивният съд не присъжда разноски.

Воден от горните мотиви, Софийски градски съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 14021/06.12.2022г., постановено по гр.д. № 67454/2021г. по описа на СРС, 34-и състав.

Решението не подлежи на касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 3 ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____